

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/36668,Relacja-z-XI-Rajdu-Szlakami-Zolnierzy-Wykletych-mjr-Jozefa-Kurasia-Ognia-2-kompa.html>
2021-10-26, 23:27

Relacja z XI Rajdu Szlakami Żołnierzy Wyklętych mjr. Józefa Kurasia „Ognia” - 2. kompanii ZP „Błyskawica” Skalne Podhale - Tatry, 7-9 października 2016

Plakat XI Rajd Szlakami Żołnierzy Wyklętych

Współorganizatorami XI edycji rajdu byli: Podhalańska Grupa Rekonstrukcji Historycznych Zgrupowania Partyzanckiego „Błyskawica” im. Józefa Kurasia „Ognia”, Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie, Stowarzyszenie „Odra - Niemen”, Fundacja „Pamięć i Wolność”. Wydatnej pomocy w zabezpieczeniu i obsłudze trasy rajdu organizatorom udzielili: Klub Historyczny AK IV LO w Olkuszu, GRH „Żandarmeria”, Światowy Związek AK w Olkuszu i Światowy Związek Żołnierzy AK Koło w Nowym Targu.

Patronat honorowy nad rajdem objęli: dr Zuzanna Kurtyka, Zbigniew Kuraś (syn Józefa Kurasia „Ognia”), ppłk Kazimierz Paulo „Skała” (dowódca 5. kompanii ZP) i mjr Zbigniew Paliwoda „Jur” (z 6. kompanii ZP). Inicjatywę organizacji rajdu wsparły następujące osoby i instytucje: Starosta Tatrzański Piotr Bąk, Burmistrz Miasta Zakopane Leszek Dorula, Starosta Powiatu Nowotarskiego Krzysztof Faber, Wójt Gminy Nowy Targ Jan Samrduch, Tatrzański Park Narodowy, Wspólnota Leśna 8 Uprawnionych Wsi w Witowie, Komisja Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” w Nowym Targu.

XI Rajd odbył się w zimowej scenerii. Głównym miejscem koncentracji uczestników był Ośrodek Biathlonowy w Kościelisku-Kirach. Część uczestników rozlokowana została w szkołach w Chochołowie i Witowie. Miejsca baz i trasa Rajdu nie były przypadkowe - na tych terenach operowali partyzanci 2. kompanii Zgrupowania Partyzanckiego „Błyskawicy”, wielokrotnie wyprawiając się na akcje do Zakopanego i okolic.

2. kompania została utworzona w lipcu 1946 r. i jej dowódcami kolejno byli: Stefan Ostaszewski ps. „Rysiek”, Jan Kolasa ps. „Powicher” i Jan Zdybalski ps. „Tom”. Oddział działał w swej pierwotnej strukturze do 7 grudnia 1946 r., kiedy to przez siły UB i KBW

został rozbity obóz partyzancki w Dolinie Starej Roboty. Mniejsze grupy partyzantów działały na tym terenie do wiosny 1947 r. Do tragicznych wydarzeń z udziałem żołnierzy „Ognia” na Podtatrzu doszło 11 lutego tego samego roku w Kościelisku – na obszarze willi „Śmiechówka”. W wyniku zdrady, zawezwane w to miejsce siły UB i KBW osaczyły oddział dowodzony przez Józefa Szczota ps. „Marny”. Akcja rozpoczęła się od wrzucenia granatu do pomieszczenia budynku, w którym przebywali partyzanci. Zaskoczeni odpowiedzieli ogniem, lecz ich ostrzał nie poczynił szkód napastnikom. Funkcjonariusze UB i KBW mający przewagę liczebną, zmusili partyzantów do kapitulacji. Decyzję tę przyspieszył pożar „Śmiechówki”. Z płonącego gmachu wyszli: Janina Polaczykówna ps. „Stokrotka”, Józef Szczot ps. „Marny”, Kazimierz Marduła ps. „Tygrys”, Mieczysław Żebrowski ps. „Znicz”. Władysław Domiczek ps. „Koliba” zginął w podczas ostrzału willi, a Andrzej Lasak ps. „Podbipięta” popełnił samobójstwo. Pozostali przy życiu zostali podzieleni na dwie grupy – mężczyźni zostali rozstrzelani, a do aresztu MUBP w Zakopanem trafiła spowinowacona z „Ogniem” Janina Polaczykówna.

W czasie trwania rajdu uczniowie poznali nie tylko powyższe wydarzenia, ale – poprzez odtworzenie wydarzeń wplecionych w fabułę rajdu – tym najbardziej tragicznym mogli nawet zapobiec. Poznali dzieje niepodległościowego podziemia zbrojnego z lat 1939–1947 na terenie Podhala i Tatr, uczestnicząc na trasie w rekonstrukcji wydarzeń – poruszali się jako integralna część 2. kompanii i napotykali w tym czasie oddziały pozorowane i odtworzone grupy partyzanckie. Dotarli do miejsc i obiektów związanych z historią walk o niepodległość Polski na tym terenie. Z kolei w ostatnim dniu, w niedzielę 9 października obserwowali rekonstrukcję historyczną w finałowej walce partyzantów z UB w Zakopanem.

Rajd adresowany był przede wszystkim do młodzieży starszych klas gimnazjalnych oraz młodzieży ponadgimnazjalnej, zainteresowanej najnowszą historią Małopolski. Do uczestnictwa w XI edycji rajdu zgłosiło się 19 zespołów, tj. blisko 200 uczestników wraz z opiekunami. Ostatecznie przy pomniku Zgrupowania Partyzanckiego „Błyskawica” w Zakopanem, 7 października o godz. 9.00 zgłosiło się ok. 150 uczniów reprezentujących 15 zespołów oraz jeden zespół obserwatorów. Rajd ukończyło 13 grup, a każda z nich miała swego patrona: „Ogień” (Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Waksmundzie), „Orzeł” (absolwenci z Gimnazjum w Waksmundzie), „Laluś” (Zespół Szkół im. W. Witosa w Suchej Beskidzkiej), „Sem” (Publiczne Gimnazjum Jezuitów im. Stanisława Kostki w Krakowie), „Łupaszko” (6. Lińska Drużyna Starszoharcerska), Samodzielny Oddział Marynarki Wojennej im. Zbigniewa Przybyszewskiego (Gimnazjum w Kosakowie), „Wiatr” (Gimnazjum nr 2 w Ludźmierzu), „Strzała” oraz „Tatar” (Zespół Szkół Ekonomiczno-Gastronomicznych im. J. Piłsudskiego w Tarnowie), „Sewer” (Zespół Szkół nr 1 im. S. Staszica w Olkuszu), „Inka” (II LO im. Ziemi Olkuskiej w Olkuszu), „Lot” (IV LO im. K. K. Baczyńskiego w Olkuszu). Po raz pierwszy w rajdzie uczestniczyła grupa polskiej młodzieży z Lwowa. Z uczestnictwa w rajdzie zrezygnowały dwie grupy szkolne z Zakopanego oraz jedna grupa z Olkusza.

Dwie grupy z Nowego Targu zostały zdyskwalifikowane ze względu na niegodne zachowanie, nie przestrzeganie regulaminu rajdu, jednocześnie wobec okazywanego braku

zainteresowania historią 2. kompanii ZP „Błyskawicy” i regionu, wplecionych w fabułę rajdu.

Pierwszego dnia trasa rajdu wiodła z Zakopanego do Kościeliska przez Butorowy Wierch i Gubałówkę. Meta tego etapu znajdowała się w Ośrodku Biathlonowym w Kościelisku-Kirach, gdzie czekał na młodzież ciepły posiłek. Drugiego dnia młodzież przemierzała szlaki na obszarze Tatrzańskiego Parku Narodowego – Dolin Chochołowskiej i Starej Roboty (Starorobociańskiej) z możliwością zagrzania się w Schronisku u podnóża Grzesia i Wołowca. Droga powrotna wiodła przez Dolinę Chochołowską i Drogą pod Reglami do wejścia na szlak w Dolinę Lejową lub do Siwej Polany. Warto podkreślić, że uczestnicy nie mieli w tym roku łatwo – w tygodniu poprzedzającym rajd na Podhalu i w Tatrach padał śnieg, wskutek czego miejscami na szlakach pokrywa śnieżna sięgała kolan, a roztapiający się śnieg spowodował powstawanie błota. Z tych względów uczestnicy odczuli szczególnie trudności fizyczne, co jeszcze bardziej mogło uzmysłowić im warunki, w jakich żyli partyzanci.

Zadania wykonywane przez uczestników podczas przejścia trasy w pierwszym dniu rajdu wstępnie przygotowywały ich do zadań na dzień następny. W drugim dniu rajdu zadania wymagały przede wszystkim umiejętności strategicznych. Uczestnicy byli zaangażowali w grę wywiadowczą i kontrwywiadowczą, starając się pozyskać informacje na temat planów operacyjnych UB i KBW, łącznie z zadaniem przetłumaczenia meldunku w języku rosyjskim. Na jednym z punktów, biorąc aktywny udział w rekonstrukcji wydarzeń historycznych, spotkali Borysa Wróblewskiego (w czasie rajdu posługujący się pseudonimem „Sikora”) – funkcjonariusza MBP, który współuczestniczył w akcjach likwidacyjnych oddziałów „Błyskawicy” i z ramienia UB nimi dowodził. Głównym celem uczestników było przeciwdziałanie operacjom komunistycznego aparatu bezpieczeństwa i uratowanie jak największej liczby partyzantów osaczonych przez władze komunistyczne w Tatrach. Decyzje podejmowali na trasie samodzielnie (tak np. mogli włączyć do swojej grupy oddział pozorowany KBW, uznając, że jest to oddział rozbitków z 4. kompanii od „Łosia”). To powodowało, że fabuła nie miała jednego przewidzianego scenariusza i niektóre oddziały nie dotarły do łączniczek u wejścia na szlak w Dolinę Lejową, a tym samym nie uratowały oddziału „Marnego”, powróciwszy na Siwą Polanę. Większość jednak wypełniła zadania.

W ostatnim dniu rajdu młodzież uczestniczyła we Mszy św., sprawowanej w intencji żołnierzy podziemia niepodległościowego, w kościele pw. Matki Bożej Częstochowskiej na Pęksowym Brzyzku w Zakopanem. Po Mszy św. uczestnicy wraz z organizatorami rajdu złożyli kwiaty i oddali hołd żołnierzom 2. kompanii ZP „Błyskawicy” pogrzebanym na parafialnym cmentarzu, tj. Tadeuszowi Figusowi ps. „Zagraj” i Janowi Bachledzie ps. „Żołnierczyk”. Następnie spod kościoła przemaszerowali Krupówkami na Plac Niepodległości w Parku Miejskim, gdzie odbyła się rekonstrukcja historyczna według scenariusza przygotowanego przez Jana Dudora i Adama Błaszczyka z PGRH ZP „Błyskawica”. Wyniki rywalizacji grup zostały ogłoszone w muszli koncertowej. Tam na zakończenie o godz. 15.00 odbył się koncert zespołu „Forteca”. Wydarzenia przygotowane na ten dzień były integralną częścią *Partyzanckiej Niedzieli*, w której mogli uczestniczyć

mieszkańcy Podhala oraz turyści (wstęp wolny).

Ostatecznie rywalizację wygrał patrol „Łupaszko” z Wejherowa. Drugie miejsce zajęli uczniowie z IV LO w Olkuszu. Trzecie miejsce zajęli uczniowie z II LO w Olkuszu. Rywalizacja między patrolami była zacięta i różnica w punktacji była nieznaczna.

Pragniemy podziękować wszystkim uczestnikom rajdu, nauczycielom i opiekunom, a także organizacjom i instytucjom nas wspierającym, lokalnym władzom samorządowym oraz ks. Janowi Potoplakowi MS.